

İZMİR'İN YATIRIM TEŞVİKLERİNDEN ALDIĞI PAYIN ANALİZİ

Erdem ALPTEKİN

İstanbul Sanayi Odası'nın hazırladığı ISO 500 listesine göre; kentimiz son yıllarda kan kaybediyor.

Oysa İzmir; Petkim, İzmir Demir Çelik, Çimentaş, Batı Çim, CMS, CDS gibi daha birçok dev sanayi kuruluşunu barındırıyor.

ISO 500 listesine 2000 yılında 54 firma sokan kentimiz, bugün sadece 38 firmasıyla listede.

İzmirli firmalar sayısal olarak ilk 500 içinde yüzde 7,6'lük paya sahipler. Bu pay, 2000 yılından beri sürekli düşme eğiliminde. Yanı sıra Ege Bölgesi'ndeki firmalar da geriliyor.

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında, ilk 10'da Ege'den hiçbir firma yer almaması dikkat çekici. İzmir'in tek tesellisi 2009 yılına göre 2 firmanın daha listeye dahil olması.

Her şeye rağmen, İzmir sanayide ülkemizin önde gelen bir merkezi. İstanbul'dan sonra ISO 500 listesinde en çok firmayla temsil edilen ikinci şehir İzmir.

İkinci 500 sanayi firmasında ise 2008 yılında 50 İzmir firması var iken, bu sayı 2010 yılında 45 firmaya geriledi.

İkinci 500'de İzmirli firmaların sayılarının azalmasının ana nedeni;

- İzmir'in İstanbul gibi bir çekim merkezi haline gelememesi ve bu nedenle bazı İzmirli firmaların firma merkezlerini İstanbul'a taşıması,
- Özellikle daha küçük ölçekli işletmelerin yatırım teşvik sisteminden ve devlet desteklerinden yeterince yararlanamaması,
- İzmir ekonomisinde önemli bir yeri olan otomotiv ve yan sanayinin krizden etkilenmesi.

Türkiye ekonomisinin olduğu gibi Türk sanayisinin de yükünü İstanbul sırtlıyor. ISO 500 listesinde 210 İstanbul merkezli firma yer alıyor. Listenin yüzde 42'sini İstanbullu firmalar oluşturuyor.

AR&GE BÜLTEN 2010 EYLÜL – SEKTÖREL

İstanbul; sermaye, beyin gücü vb. unsurları kendine çekiyor ve diğer illerden sıyrılarak öne çıkıyor.

Giderek daha çok firmanın merkezini İstanbul'a taşıması listede İstanbul'un ağırlığını giderek artırıyor.

Tablo 1: İSO 500 Listesinde Ege Bölgesi'nde Yer Alan Firma Sayıları

		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
1.BÖLGE	İZMİR	54	54	46	47	43	47	43	37	36	38
2.BÖLGE	AYDIN	1	3	3	-	-	-	-	2	1	-
	DENİZLİ	13	14	13	11	12	10	14	11	9	9
	MUĞLA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
3.BÖLGE	MANİSA	5	5	7	6	6	7	9	7	7	7
	AFYON	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	KÜTAHYA	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2
	UŞAK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
TOPLAM		75	78	71	66	62	65	68	59	54	58

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası, İSO 500 Araştırması

Yatırım teşvik uygulamasındaki temel sorunlar, İzmir'in İSO 500 ve ikinci İSO 500 listesinde daha fazla firmayla yer almasını engelliyor.

Tablo 2: İzmir'de Hangi Sektörlere Yatırım Teşviki Veriliyor?

Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler	Asgari Yatırım Tutarları ve Kapasiteleri
Eğitim hizmetleri, (yetişkinlerin eğitilmesi ve diğer eğitim faaliyetleri hariç)	1 Milyon TL
Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı	5 Milyon TL
Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	5 Milyon TL
Gıda ürünleri ve içecek imalatı (Ek 4 de yer alan teşvik edilmeyecek konular ile dip not 6'da belirtilen ve genel teşvik sisteminden yararlanacak konular hariç)	2 Milyon TL
Entegre hayvancılık yatırımları (entegre damızlık hayvancılık yatırımları dahil)	<ul style="list-style-type: none">✚ Süt inekçiliği entegre tesislerinde 500 büyük baş,✚ Büyük baş besicilik entegre tesislerinde 700 büyük baş/dönem✚ Süt ve et yönlü küçük baş entegre tesislerinde 2000 küçük baş/dönem

AR&GE BÜLTEN 2010 EYLÜL – SEKTÖREL

	✚ Kanatlı entegre tesislerinde 200.000 adet/dönem
Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	Selüloz üretiminden başlamak kaydıyla entegre kağıt üretim tesisleri
Madencilik ve taşocakçılığı yatırımları (1 inci grup madenler, mıcır, rödovanslı madencilik hariç)	1 Milyon TL
Makine ve teçhizat imalatı	5 Milyon TL
Elektrikli makine ve cihazları imalatı	5 Milyon TL
Motorlu kara taşıtı ve yan sanayi,	✚ Motorlu kara taşıtlarında yatırım tutarı 50 Milyon TL ✚ Motorlu kara taşıtları yan sanayi yatırım tutarı 5 Milyon TL
Motosiklet ve bisiklet üretimi	1 Milyon TL
Döşemelik parke, kaplama, kontrplak, yonga levha, sunta, mdf vb. plakaların imalatı	5 Milyon TL (sadece modernizasyon ve tevsi yatırımları desteklenecektir.)
Seracılık	25 Dekar
Seramikten yapılan sıhhi ürünler, seramik yalıtım malzemeleri, seramik karo ve kaldırım taşı imalatı,	5 Milyon TL
Tehlikeli atık geri kazanım ve bertaraf tesisleri	
Tıbbi aletler hassas ve optik aletler imalatı, (saat hariç)	5 Milyon TL
Su ürünleri yetiştiriciliği	1 Milyon TL
Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	5 Milyon TL
Mobilya imalatı (sadece metal ve plastikten imal edilenler hariç)	5 Milyon TL (sadece modernizasyon ve tevsi yatırımları)
Oteller	3 yıldız ve üzeri
Öğrenci yurtları	100 öğrenci
Soğuk hava deposu hizmetleri	1.000 metrekare
Lisanslı depoculuk	2 Milyon TL
Hastane yatırımı, huzur evi	100 kişilik huzur evi

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Yatırım teşvik uygulaması kapsamında;

- İzmir 1. Bölge,
- Aydın, Denizli, Muğla 2. Bölge,
- Manisa, Afyon, Kütahya, Uşak 3. Bölgede.

Tablo 3: İzmir'deki Verilen Yatırım Teşvik İstatistikleri

YIL	SABİT YATIRIM (TL)	BELGE SAYISI	İSTİHDAM (Kişi)
2010 (Ocak-Temmuz)	1.109.017.065	68	1.196
2009	525.264.000	113	3.159
2008	1.089.732.076	99	3.149
2007	783.789.809	117	3.178
2006	745.332.280	176	5.191
2005	887.561.688	197	7.187

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Tablo 4: 3. Bölgede Verilen Yatırım Teşvik İstatistikleri (Aydın-Denizli-Muğla)

SABİT YATIRIM (TL)	İLLER			2.BÖLGE
	AYDIN	DENİZLİ	MUĞLA	GENEL TOPLAM
2010 (Ocak-Temmuz)	107.497.708	190.953.160	49.957.156	348.408.024
2009	205.858.000	137.475.000	221.924.000	565.257.000
2008	375.007.859	114.123.357	201.607.123	690.738.339
2007	179.492.019	306.957.504	237.202.531	723.652.054
2006	303.165.499	297.676.009	421.545.287	1.022.386.795
2005	198.567.071	205.570.930	390.424.476	794.562.477

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Tablo 5: 3. Bölgede Verilen Yatırım Teşvik İstatistikleri (Manisa-Afyon-Kütahya-Uşak)

SABİT YATIRIM (TL)	İLLER				3.BÖLGE
	MANİSA	AFYON	KÜTAHYA	UŞAK	GENEL TOPLAM
2010 (Ocak-Temmuz)	240.417.261	17.688.119	148.709.558	29.058.718	435.873.656
2009	926.924.000	155.453.000	230.491.000	51.080.000	1.363.948.000
2008	759.441.588	160.663.400	92.086.120	136.692.495	1.148.883.603
2007	215.490.866	187.788.335	116.682.122	54.400.756	574.362.079
2006	215.098.144	98.643.427	108.427.905	35.069.039	457.238.515
2005	392.574.865	233.714.186	605.239.106	202.054.416	1.433.582.573

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

İzmir'in yer aldığı 1. bölgede büyük proje yatırımlarında yatırıma katkı oranı yüzde 30, SSK işveren hissesinin tamamının (asgari ücret üzerinden) Hazine tarafından karşılanmasının süresi ise 2 yıl.

Halihazırda yüzde 20 olan kurumlar vergisi yüzde 10'a indiriliyor.

Manisa 3. Bölgede olması nedeniyle 2009 yılında kentimize oranla yatırım teşviklerinden daha fazla miktarlarda yararlandı.

İzmir'in Ege Bölgesi'ndeki diğer illerden fazla teşvik alması normal ancak İzmir'in sahip olduğu limanlar, üniversiteler, sanayi, ticaret ve hizmetler sektöründe sunduğu iş olanakları, yetişmiş işgücü gibi birçok potansiyeli olduğundan İstanbul kadar teşvik almasa da, İstanbul'a daha yakın bir rakama ulaşabilmesi ve Ege Bölgesi'ndeki diğer illerden çok daha fazla bir teşvik rakamına ulaşması gerekiyor.

İzmir'in nüfusu bazı Ege Bölgesi illerinin 3, bazılarının 4, bazılarının yaklaşık 5 katı. Böylesine geniş bir nüfusu barındıran kentimiz teşvikte yaya kalmamalı.

İzmir gümrüklerinden yapılan ihracat, ülkemiz ihracatının yaklaşık 7'de birini karşılıyor.

İzmir, Türkiye vergi hasılatının yaklaşık % 10'unu karşılıyor.

Bunun için İzmir'in daha fazla teşvik, daha fazla devlet yardımı ve özellikle İzmir ekonomisinin belkemiği KOBİ'lerin daha fazla desteklenmeye ihtiyacı var.

Ayrıca kentimizde turizm yatırımları, organik tarım faaliyetleri ve lojistik sektöründe yapılacak yatırımlar da teşvik kapsamı altına alınabilir.

Bunun yanı sıra yatırımcılar, yatırımlarını tamamlamak için zorlu bir bürokrasiyi aşmak zorunda kalıyorlar. Bu durum, yatırımcıların yatırım kararlarını ertelemelerine veya vazgeçmelerine neden olabiliyor.

İzmir Alsancak Limanı, bunun en son örneği.

- İzmir'e ayrılan kamu kaynaklarının artması,
- Kronik kentsel sorunlarının çözülmesi,
- İzmir ulaşımında süre gelen ivmenin artmasının yanı sıra

İzmir'in Türkiye ekonomisine daha fazla katma değer yaratabilmesi için Türkiye ihracatında önemli bir rol oynayan ve Türkiye'nin lider konteyner ihraç limanlarından biri olarak ün yapmış İzmir'de; ihracat, turizm ve doğrudan yabancı yatırımların artması için daha fazla teşvik edilmesi gerekiyor.

Yatırımın yanı sıra üretime ve ihracata teşvikin de ayrıca teşvik kapsamı altına alınması gerekli.

Tablo 6: 2009 Yılında Verilen Teşvik Belgelerinin Sabit Yatırım Miktarlarına Göre Sıralaması

SIRALAMA	İL	SABİT YATIRIM (1000 TL.)	BELGE SAYISI (ADET)	İSTİHDAM (KİŞİ)
1	İstanbul	2.848.056	327	11.055
2	Ankara	1.230.592	113	3.662
3	Tekirdağ	955.713	48	1.516
4	Manisa	926.924	58	2.263
5	Antalya	876.550	98	5.541
6	Bursa	858.409	103	2.466
7	Gaziantep	855.151	89	3.588
8	Kocaeli	804.650	63	2.011
9	Samsun	701.530	43	1.520
10	İzmir	525.264	113	3.159

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

Tablo 7: 2010 Ocak-Temmuz Döneminde Verilen Teşvik Belgelerinin Sabit Yatırım Miktarlarına Göre Sıralaması

Yatırım Teşvik (TL)		Sabit Yatırım	
İLLER	Belge sayısı	Teşvik Tutarı	İstihdam
İSTANBUL	193	2.906.583.608	8747
ANKARA	48	270.605.552	833
KOCAELİ	27	362.828.301	774
BURSA	53	215.004.365	657
G.ANTEP	65	279.709.171	1301
ADANA	32	218.747.912	501
KONYA	55	92.752.192	533
İZMİR	68	1.109.017.065	1.196
AYDIN	8	107.497.708	559
DENİZLİ	11	190.953.160	156
MUĞLA	9	49.957.156	154
MANİSA	38	240.417.261	661
AFYON	12	17.688.119	153
KÜTAHYA	14	148.709.558	163
UŞAK	15	29.058.718	59

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

EK

Tablo 8: ISO 500 Listesinde Ege Bölgesi'nde Yer Alan Firmalar-2009

Sıra No 2009	Sıra No 2008	Kuruluşlar	Oda
14	15	PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.	İzmir
38	34	Er-Bakır Elektrolitik Bakır Mamülleri A.Ş.	Denizli
51	27	İzmir Demir Çelik Sanayi A.Ş.	İzmir
72	93	JTI Tütün Ürünleri Sanayi A.Ş.	İzmir
80	110	Abalıoğlu Yem Soya ve Tekstil San. A.Ş.	Denizli
88	61	BMC Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İzmir
93	140	Keskinoğlu Tavukçuluk ve Damızlık İşletmeleri San.Tic. A.Ş.	Akhisar
103	102	Sider Dış Ticaret A.Ş.	Aliağa
105	107	Pınar Süt Mamülleri Sanayii A.Ş.	İzmir
140	70	Özkan Demir Çelik San. A.Ş.	İzmir
143	136	Kocaer Haddecilik San. ve Tic. A.Ş.	Denizli
144	276	Koza Altın İşletmeleri A.Ş.	İzmir
159	165	Pınar Entegre Et ve Un Sanayi A.Ş.	İzmir
160	122	Küçükbay Yağ ve Deterjan San. A.Ş.	İzmir
177	222	Bosch Termoteknik San. ve Tic. A.Ş.	Manisa
182	213	Menderes Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Denizli
184	201	Mondi Tire Kutsan Kağıt ve Ambalaj Sanayi A.Ş.	Tire
186	193	Schneider Elektrik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İzmir
195	329	Eti Gümüş A.Ş.	Kütahya
208	221	ÇİMENTAŞ İzmir Çimento Fabrikası Türk A.Ş.	İzmir
209	178	CMS Jant ve Makina Sanayii A.Ş.	İzmir
212		Doğa Organik Gıda ve Tarım Ür. Ürt. ve Tic. İth. İhr. A.Ş.	Manisa
228	202	Polinas Plastik Sanayii ve Ticaret A.Ş.	İzmir
232	223	Akdeniz Kimya San. ve Tic. A.Ş.	İzmir
235	248	BATIÇİM Batı Anadolu Çimento Sanayii A.Ş.	İzmir
248	264	DYO Boya Fabrikaları Sanayi ve Tic. A.Ş.	İzmir
258	212	Kardemir Haddecilik San.Ve Tic. Ltd. Şti.	Denizli
268	90	Cer Çelik Endüstrisi A.Ş.	İzmir
275	408	T.T.L. Tütün Sanayi ve Dış Ticaret A.Ş.	İzmir
290	335	Yonca Gıda Sanayi İşletmeleri İç ve Dış Ticaret A.Ş.	Manisa
291	295	Alliance One Tütün A.Ş.	İzmir
307	304	Ege Profil Tic. ve San. A.Ş.	İzmir
321	404	Dentaş Ambalaj ve Kağıt Sanayi A.Ş.	Denizli
327	324	İnci Akü Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Manisa
330	-	***	İzmir
336	336	Çamlı Yem Besicilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İzmir
352	380	Denizli Çimento Sanayii T.A.Ş.	Denizli
363	421	KÜMAŞ - Kütahya Manyezit İşletmeleri A.Ş.	Kütahya

AR&GE BÜLTEN
2010 EYLÜL – SEKTÖREL

374	374	Ege Seramik Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İzmir
378		Tukaş Gıda San. ve Tic. A.Ş.	İzmir
380	391	Üniteks Gıda Tekstil Motorlu Araçlar San.Ve Tic.A.Ş.	İzmir
383	348	Kansai Altan Boya San.ve Tic.A.Ş.	İzmir
389	473	Kılıç Deniz Ürünleri Üretimi İhr. İth. ve Tic. A.Ş.	Bodrum
401	407	Polibak Plastik Film San. ve Tic. A.Ş.	İzmir
406	422	Elba Basınçlı Döküm Sanayii A.Ş.	Manisa
414		Aynes Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Denizli
421		Gedik Tavukçuluk ve Tar.Ürt.Tic.San. A.Ş.	Uşak
428		Türk Tuborg Bira ve Malt Sanayii A.Ş.	İzmir
441		Özgörkey Gıda Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.	İzmir
444	354	Hayes Lemmerz İnci Jant Sanayi A.Ş.	Manisa
448	257	Pamukkale Kablo San. ve Tic. A.Ş.	Denizli
455	429	Söktaş Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş.	İzmir
459	301	S.S. Tariş Pamuk ve Yağlı Tohumlar Tarım Satış Koop. Birliği	İzmir
463	455	Cevher Döküm San. A.Ş.	İzmir
473		Bak Ambalaj San. ve Tic. A.Ş.	İzmir
481	396	Hugo Boss Tekstil Sanayii Ltd. Şti.	İzmir
492		Örgen Gıda San. ve Tic. A.Ş.	İzmir
499		Verde Yağ Besin Mad. San. Tic. A.Ş.	İzmir

***İsminin açıklanması istemeyen bir firma

Kaynak: İstanbul Sanayi Odası, İSO 500 Araştırması